

Samenvattend verslag vergadering Verantwoordingsorgaan (VO) 18 mei 2021

Inleiding

Het overleg van het VO met het bestuur stond voornamelijk in het teken van het jaarverslag 2020. Het VO had daartoe tijdig het concept bestuursverslag ontvangen en zelf zijn eigen concept jaarverslag en oordeel over het bestuursbeleid voorbereid. Dat document wordt in definitieve versie opgenomen in het bestuursverslag en is ter informatie als bijlage bij dit samenvattend verslag gevoegd. De andere onderwerpen uit dit overleg komen onder de gebruikelijke kopjes aan de orde.

Jaarverslag 2020

Ter toelichting op de stukken zijn tijdens het overleg tevens aanwezig: Achmea Pensioen Service (Concept Actuarieel rapport), Willis Towers Watson (Concept Certificeringsrapport) en EY (Concept Accountantsverslag).

Naar aanleiding van deze verslagen waren vragen voorbereid welke naar tevredenheid van het VO konden worden beantwoord. Enkele belangrijke onderwerpen:

- ▮ Aanpassing prognosetabel Actuarieel genootschap; dit heeft geleid tot een positief effect van 548 mln. op de dekkingsgraad voornamelijk doordat de levensverwachting daarin minder stijgt dan eerder werd verwacht.
- ▮ Ontwikkeling van de dekkingsgraad; aanvankelijke daling ten gevolge van corona problematiek, rentedaling en daling beurskoersen. In de loop van 2020 herstel zodanig dat in 2021 uitzicht is op stijging van de beleidsdekkingsgraad naar boven de 110%
- ▮ Vaststelling van de premie; In 2019 is besloten om de premie voor 2020 eenmalig vast te stellen op de rekenrente met de ultimate forward rate (UFR) en zonder solvabiliteitsopslag. Hierdoor hoeft het opbouwpercentage minder te worden verlaagd. Door enkele externe oorzaken is het effect uiteindelijk meegevallen waardoor de premie uitkomt op 108% op basis van de uitgangspunten eind 2020. De consequentie van de gewijzigde premiestelling is dat de premie moet worden getoetst op een gedempte dus lagere kostendekkende premie.
- ▮ Het beleggingsbeleid is conform de prudent person regel vormgegeven.
- ▮ De door beoordelaars eerder afgegeven aanbevelingen zijn door het fonds toereikend opgevolgd.

De voorzitter van het Algemeen Bestuur, de heer Camps licht het concept-bestuursverslag 2020 toe. De inhoud maakt duidelijk dat 2020 een jaar is geweest van ups en downs en onzekerheden rondom de coronacrisis. Er is meer dan ooit aandacht geweest voor de verbinding tussen economie, ESG en maatschappelijk verantwoord gedrag. In die context moet RPF verantwoording afleggen over de gemaakte koers. Voor RPF is 2020 over de gehele lijn positief geëindigd.

Het bestuur is zich ervan bewust dat de vorm van het verslag meer samenhang moet vertonen met een betere en preciezere informatiewaarde voor de verschillende doelgroepen waarvoor het verslag is bedoeld. De jaarwerkcommissie heeft daarin voor het bestuursverslag 2020 al eerste stappen gezet. De commissie gaat vroegtijdig werken aan het bestuursverslag voor 2021 met als doel een verbetering van de samenhang, toegankelijkheid en informatiewaarde.

De heer Camps reageert als voorzitter van het AB ook op het oordeel van het VO. Het AB is ook tevreden over de contacten met het VO. De verbeterde communicatie heeft geleid tot besprekingen waarin niemand voor verrassingen komt te staan. Met name vanwege de naderende transitie naar het nieuwe pensioenstelsel wordt communicatie richting deelnemers, gepensioneerden en de Rabobank nog belangrijker.

Algemene zaken en governance

Samenstelling van het bestuur en VO.

Tijdens dit overleg is voor het eerste mevrouw S. Schellekens aanwezig als recent benoemde nieuwe uitvoerend bestuurder.

De heer Camps werkt samen met mevrouw Schellekens aan de beantwoording van de vragen van DNB omtrent de werking van het Omgekeerd Gemengd Besturingsmodel. De laatste interne gespreksronde met het bestuur is gepland om ervoor te zorgen dat het bestuur tijdig een reactie geeft.

Er komt een onderzoek met behulp van een extern bureau naar de omvang en het competentieprofiel van het bestuur. In afwachting van de uitkomst daarvan en de daarop volgende besluiten zullen lopende (her)benoemingen doorgang vinden.

Pensioen technische zaken

Ontwikkeling richting nieuw pensioenstelsel

De heer Walschots geeft een mondelinge update. Eind maart 2021 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden met de cao-partijen tijdens welke is teruggeblikt op het cao-proces met alle onderhandelaars van de vakbeweging en van de werkgever. De conclusie is dat het proces in de 1,5 jaar ervoor goed is bevallen, met name het contact met de deelnemers en de medewerkers van de Rabobank.

De werkgever heeft aangegeven per 1 januari 2023 over te willen stappen naar een defined contribution contract (DC-contract), zelfs nadat recentelijk duidelijk is geworden dat het wetgevend kader waarschijnlijk ook pas op 1 januari 2023 is vastgelegd.

Het staat niet automatisch vast dat RPF door de cao-partijen wordt aangewezen als de uitvoerder van het nieuwe pensioencontract. RPF bespreekt met APS of RPF in staat is om de contracten van het nieuwe pensioenstelsel uit te voeren. Een notitie naar aanleiding van deze gesprekken wordt met de werkgever gedeeld.

Besloten is om een werkgroep op te richten ter voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. Daarin zitten afgevaardigden van werkgever, de bonden en het fonds. De werkgroep wordt ondersteund door adviseurs van WTW en APS. De werkgroep doet voorstellen aan een ieder die besluiten moet nemen. De werkgroep loopt tegen onzekerheden aan, met name wat betreft het uitstel van het wetgevend kader en de noodzaak om op 1 januari 2023 een DC-regeling te hebben ingericht.

De komende tijd worden voor alle betrokkenen, waaronder ook de VO leden, kennissessies gehouden waarin de ins en outs van de in ontwikkeling zijnde wetgeving aan de orde komen en de tijdlijnen waarin besluiten zullen worden genomen.

Vanuit het VO wordt aangegeven dat de toekomst met vertrouwen tegemoet wordt gezien. Het blijft echter belangrijk om te letten op het toekomstige arbeidsvoorwaardenbeleid en de gevolgen daarvan voor de premies.

Beleggingen en balansbeheer

Mevrouw Merkus licht de verantwoordingsrapportage Vermogensbeheer toe middels een presentatie. Daarin komen naar voren: resultaatontwikkeling; positief door lichte rentestijging en goede rendementen, entree van de heer Doornekamp als nieuwe investmentmanager, stand van zaken projecten in het bijzonder aanpassing aandelen strategie, ESG en mogelijk aanpassing risicohouding. De VO commissie Beleggingen en Balansbeheer is tevreden over de open communicatie over de gang van zaken met de commissie. Vastgesteld wordt dat er grotendeels afscheid is genomen van het

actieve beleggingsbeleid en dat het beleggingsbeleid passief wordt ingericht op basis van een bepaalde benchmark. De benchmark wordt goed doordacht en kan daarmee worden gezien als een actieve keuze.

Op onderdelen zal het nieuwe pensioenstelsel en de bijbehorende regeling consequenties kunnen hebben voor het beleggingsbeleid. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de mate van afdekking renterisico en aanpassing van lifecyclebeleggen.

Communicatie

In aansluiting op het in de vorige vergadering behandelde communicatiebeleidsplan is de evaluatie van het communicatiebeleidsplan 2017-2020 ontvangen.

Afgaande op de evaluatie van de realisatie is ongeveer 80% van de doelstellingen van 2017-2020 gerealiseerd. Voor een deel van de overige 20% van de doelstellingen is een aanzet gemaakt om die te realiseren. Het overige deel is vervangen door alternatieven omdat ze door de actualiteit zijn ingehaald.

De respons op het meest recente deelnemersonderzoek was vrij laag. Het is lastig om rapporten daarop te baseren.

De communicatiecommissie van het VO heeft overleg gevoerd met mevrouw Schellekens en de heer Van Steenberg. Tussen de communicatiecommissie van het VO en het UB is overeenstemming dat het fonds vertrouwen van de deelnemers en gepensioneerden in het fonds moet meten, temeer omdat pensioenfondsen soms onder vuur liggen vanwege mediaberichtgeving en vanwege de onrust naar aanleiding van veranderingen in het pensioenstelsel. De communicatiecommissie van het VO toont zich tevreden over het kwartaaloverleg met mevrouw Schellekens en de heer Van Steenberg en voelt zich goed aangesloten bij de ontwikkelingen op dit gebied.

Bijlage: Jaarverslag en oordeel Verantwoordingsorgaan (VO) 2020 van het Rabobank Pensioenfonds.

JAARVERSLAG EN OORDEEL VERANTWOORDINGS ORGAAN (VO) 2020 VAN HET RABOBANK PENSIOENFONDS.

Inleidende samenvatting.

In het verslag van vorig jaar schreven we al over de effecten van de toen nog maar net begonnen coronacrisis. Toen hadden we nog niet het beeld dat we ook op dit moment nog diep in dezelfde problemen zouden verkeren. Wel is inmiddels duidelijk dat zowel op sociaal als financieel terrein er sprake is van ongekende gevolgen en dat zowel op individueel als op collectief niveau het nog wel enige tijd zal duren voor [terug naar normaal] realiteit zal zijn. Door een ruimhartig ondersteunend beleid vanuit de overheid zijn de gevolgen in de economie vooralsnog te overzien. Prioriteit ligt voorlopig nog bij bescherming van de kwetsbaren en het overeind houden van de zorgorganisatie. In de loop van 2021 zal mogelijk pas echt duidelijk worden hoe de economie er echt voorstaat.

Het Rabobank Pensioenfonds heeft zich in deze omstandigheden goed gehouden. Er is veel aandacht geweest voor het welzijn van de bij het fonds betrokkenen. Deze zijn op de hoogte gehouden van de gang van zaken en de maatregelen. De financiële positie van het fonds heeft zich in positieve zin ontwikkeld.

De coronacrisis had ook invloed op het werk van het VO en vooral op onze manier van communiceren en samenwerken. Veel digitaal en vanuit huis. Persoonlijke contacten werden gemist maar daar tegenover werd frequenter overlegd, vooral in beperkte setting, gemakkelijker en minder tijdrovend. Inhoudelijk stond de pensioenomgeving niet stil. CAO afspraken met aanpassing van de pensioenregeling, aanpassing van het beleggingsbeleid, doorgaande ontwikkeling van de besturing van het fonds en de ontwikkeling van de informatievoorziening.

Met als eindbeeld 2020; ondanks de belemmeringen, positieve ontwikkeling in de onderlinge verhouding tussen Bestuur en VO en het intern toezicht, nieuwe communicatievormen, vernieuwing van het beleggingsbeleid en gezamenlijk optrekken bij de realisering van het nieuwe pensioenstelsel.

Algemene zaken en Governance

De al enige jaren geleden uitgesproken mogelijkheid dat het VO kan fungeren als kweekvijver voor bestuurders van het fonds werd het afgelopen jaar realiteit. Twee VO-leden maakten de overstap naar het bestuur van het pensioenfonds. Zowel voor de betrokkenen als voor het fonds een positieve ontwikkeling. Daarnaast ontstond in het VO een vacature doordat een lid het lidmaatschap beëindigde wat verband hield met het aanvaarden van een andere functie. Door gebruik te maken van de reservelijst vanuit de verkiezingen in 2018 konden de plaatsen weer worden opgevuld met goede en vakkundige collega's. De ervaren werkdruk en hectiek tezamen met de huidige sociale omstandigheden leggen een bijzonder beslag op de inzet van met name de actieve leden. Mede door de goede onderlinge samenwerking is het ook afgelopen jaar gelukt om in een goede sfeer samen de schouders eronder te zetten.

Door de coronabeperkingen konden de gebruikelijke VO studiedagen geen doorgang vinden. Dat heeft het VO niet gehinderd het gehele jaar door actief haar kennis op peil te houden. De meeste leden hebben virtuele sessies bijgewoond met onderwerpen zoals bijvoorbeeld de zorgplichten van pensioenuitvoerders, risicomangement, beleggingsbeleid en pensioen- en CAO-ontwikkelingen. Enkele leden volgden cursussen en masterclasses op B-niveau.

De bevindingen uit de evaluatie van het verkiezingsproces (2018) moeten in 2021 nog worden verwerkt in de reglementen en statuten.

Over de gehele lijn ervaart het VO in zijn samenwerking met het bestuur een open opstelling zowel waar het gaat om het meenemen van het VO in veranderingstrajecten als bij de toelichting op adviesaanvragen. Dat is goed maar ook noodzakelijk. Op het gebied van het tijdig ontvangen van de stukken is verbetering mogelijk. De gezamenlijk uitgesproken overtuiging dat vertrouwen en samenwerking de basis zijn van de onderlinge communicatie wordt daarmee geëffectueerd.

In de besprekingen over de werking van het besturingsmodel gaat het over de rolopvatting van de verschillende gremia, de mate waarin verantwoordelijkheden zijn belegd en worden genomen, het bestuur van mening is in control te zijn en over de snelheid waarmee het bestuur er in slaagt in te spelen op veranderingen.

Het VO heeft waardering voor het uitgebreide verslag dat is ontvangen van het intern toezicht dat steeds beter aansluit op het bestuursmodel, de helderheid van de formulering van de bevindingen en de wijze waarop verbeteracties in gang worden gezet.

Vermeldenswaardig daarbij is de transparante werkwijze waarop het Intern Toezicht het VO aangesloten houdt.

In het jaarplan 2021 van het VO zijn enkele aanpassingen opgenomen met betrekking tot de werkwijze. De goede ervaringen het afgelopen jaar met het kwartaalsgewijze overleg van de VO commissie Beleggingen en Balansbeheer met de voor dat onderwerp verantwoordelijke uitvoerend bestuurder krijgt navolging voor de andere VO commissies. Ook binnen het VO zal een iets andere onderlinge communicatie kunnen leiden tot een pro-actiever en alerter opereren. De in het verslagjaar opgedane ervaringen met virtuele overlegvormen helpen daarbij.

De in 2020 genomen besluiten worden hieronder in afzonderlijke paragrafen weergegeven.

Beleggingen en Balansbeheer

Omdat de laatste jaren het aandelenrendement gemiddeld achterbleef bij de benchmark besloot het bestuur het (actieve) beleggingsbeleid kritisch tegen het licht te houden. Begin 2020 is daarvoor een nieuw kader opgesteld en een stappenplan gepresenteerd. De VO commissie is gedurende 2020 regelmatig bijgepraat over deze kaders, de wijzigingen van de beleggingsuitgangspunten, de beleggingsprestaties van de portefeuille en de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad. Deze bevindt zich eind 2020 boven 105 en daarmee ook net boven het minimaal vereiste niveau.

Het blijkt complex en tijdrovend te zijn het beleggingsbeleid van koers te doen veranderen. Het VO is positief over de verdere aansluiting van maatschappelijk verantwoord en duurzaam beleggen op het ESG- en duurzaamheidsbeleid van de bank. Wel vraagt het VO zich af of het samenstellen en actueel houden van de eigen benchmark die wordt nagestreefd niet te veel tijd en aandacht zal vergen.

De ALM-studie en de toekomstscenario's waar het pensioenfonds mee rekent zijn ook besproken bij de ontwikkelingen rond de nieuwe CAO en de overgang naar een toekomstig nieuw pensioenstelsel.

Pensioen technische zaken

De belangrijkste onderwerpen in dit veld waren in 2020 het cao overleg ten aanzien van de pensioenregeling, in aansluiting daarop het toeslagenbeleid en voorts de ontwikkeling richting het nieuwe pensioenstelsel.

Evenals voor het jaar 2020 werd in het cao overleg voor 2021 en 2022 overeenstemming bereikt over de vaststelling van de premie en het opbouwpercentage waarbij een deel van de opbouw van het pensioen voor actieve medewerkers moet worden gefinancierd door het fonds zelf. Het VO is voortdurend op de hoogte gehouden van de besprekingen daarover. Het VO heeft vastgesteld dat het bestuur al het mogelijke heeft gedaan om verwatering van de dekkingsgraad door deze afspraken te voorkomen maar ontbeerde de daarvoor noodzakelijke positie in de onderhandelingen. Na afloop is veel moeite gedaan om samen met cao partijen meer evenwicht in de verschillende belangen van deelnemersgroepen te bereiken. Het VO heeft tenslotte vastgesteld dat de mogelijkheden daartoe zijn benut en ook een positief advies kunnen afgeven. Resteert wel het ongenoegen over het feit dat binnen de wettelijke kaders het mogelijk is verschillende uitgangspunten te hanteren voor enerzijds de premievaststelling en anderzijds de waardering van de daaruit voortvloeiende pensioenverplichtingen (samengevat de te lage premiedekkingsgraad). Het VO waardeert de voornemens die op dit punt met partijen zijn vastgelegd voor de jaren na 2022 tot het nieuwe pensioenstelsel.

De hoofdpunten van monitoring in het jaarplan voor 2020 t.w. de wijze van premievaststelling, het toeslagenbeleid en de nieuwe pensioenregeling, zijn alle drie ruim aan de orde geweest en onderdeel geweest van de besprekingen met het Bestuur, het Uitvoerende Bestuur en het Bestuur bureau van het fonds. Het toeslagenbeleid is, als onderdeel van het voorgaande punt, gewijzigd. Het VO hecht er daarbij aan dat de vastlegging van deze afspraken, op termijn bij uitvoering door het fonds, duidelijk traceerbaar zijn en in te vullen bij de betreffende deelnemers in het fonds.

De ontwikkeling van een nieuw pensioenstelsel is in 2020 een nieuwe fase ingegaan. Na de acceptatie van het Pensioenakkoord door de sociale partners in juni jl. is er een start gemaakt met het proces naar de benodigde wetgeving en de te doorlopen fases naar de implementatie te zijner tijd. De details van deze te doorlopen transitie worden meer en meer zichtbaar.

Het Bestuur heeft haar visie hierop gedeeld met het VO en dit zal een belangrijk aandachtspunt blijven in de komende jaren. Het VO vindt het van belang tijdig te worden meegenomen in de fasen die het transitieproces door gaat, om een goede afweging te kunnen maken in de belangen van alle deelnemers. VO leden bereiden zich ook zelf voor op dit terrein door het volgen van cursussen en seminars.

Risicomanagement en Compliance

In 2020 heeft het pensioenfonds in lijn met de nieuwe verplichtingen conform IORP sleutelfuncties verder ingericht. Risico's worden systematisch geïnventariseerd, geanalyseerd en hebben een vaste plek op de bestuursagenda. Naast IORP II heeft het fonds nieuwe regelgeving m.b.t. de gewijzigde code pensioenfonds en de gedragslijn gegevensverwerking geïmplementeerd. Het fonds heeft een compliance officer tevens privacy officer in dienst. Het VO ontving de compliance-kwartaalrapportages. Daaruit en uit de mondelinge bespreking met de compliance officer zijn geen bijzonderheden geconstateerd. Naar onze mening wordt het Bestuur voldoende geïnformeerd over de compliance-aangelegenheden, is de rapportage van voldoende kwaliteit en biedt het voldoende inzicht in het compliant zijn van het Fonds.

Communicatie

De inrichting van de website die van groot belang is voor de communicatie met de deelnemers is in het verslagjaar duidelijk verbeterd. Het VO constateert dat, ondanks de fysieke (on)mogelijkheden door de coronacrisis het bestuur er in is geslaagd om zoveel

mogelijk alle partijen te laten delen in de ontwikkelingen, zowel financieel als organisatorisch. De website werd ook veelvuldig door het bestuur gebruikt om informatie te delen. Om meer zicht te krijgen op hoe de communicatie door gebruikers wordt gewaardeerd is een deelnemerspanel communicatie ingesteld.

Er is gewerkt aan een nieuw communicatie drie jaren plan. Het VO zal daarover in 2021 adviseren. Eén van de criteria die het VO hanteert bij de afweging of een positief advies kan worden gegeven is de uitlegbaarheid aan de deelnemers. Ook bij de verwerking van de Cao-afspraken is dat aan de orde geweest. In het bijzonder is het daarbij van belang dat de verschillende groepen belanghebbenden goed worden bediend. Het fonds heeft zich daar rekenschap van gegeven en geeft op de site ook een toelichting per groep. Het VO acht het van groot belang dat deze handelswijze ook bij het proces richting het nieuwe pensioencontract wordt gevolgd. Dat verduidelijkt de impact daarvan voor de verschillende groepen deelnemers.

Adviezen en besluiten.

Het Verantwoordingsorgaan heeft in 2020 de volgende positieve adviezen uitgebracht:

- Opschoning kleine pensioenen
- Opdrachtaanvaarding en Uitvoeringsovereenkomst 2021
- Statutenwijziging
- Selectie nieuwe bestuurders
- Pensioenpremie 2021 en opbouwpercentage 2021

Het bestuur heeft deze adviezen van het VO opgevolgd.

Het VO heeft zijn goedkeuring gegeven aan de aanpassing van het pensioenreglement 2014 op enkele technische aspecten en zaken volgend uit het inwerkingtreden van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen en de gevolgen van de cao 2021/2022 voor de pensioenregeling.

Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het jaar 2020 wordt in belangrijke mate gekenmerkt door de COVID crisis. Het fonds heeft in een vroeg stadium hierop geacteerd met het proactief monitoren van zowel de operationele als de financiële risico's. Mede hierdoor is de continuïteit van het fonds gewaarborgd gebleven.

Het VO twijfelt niet aan de professionaliteit en deskundigheid van de bestuursleden en stelt vast dat het fonds vakkundig wordt bestuurd. Het VO ziet voortgang in de vormgeving van het intern toezicht. De algehele werking van het omgekeerd gemengde besturingsmodel wordt daardoor sterk verbeterd. De ingezette oriëntatie op de personele kwaliteit nu en in de toekomst zal daar ook aan bijdragen. Ook is het VO van oordeel dat het fonds in samenwerking met professionele partijen proactief werkt aan de invoering van de wet- en regelgeving en aan het goed managen van de risico's. Het opgestarte gesprek over de toekomstige relatie met uitbestedingspartners vooral in de richting van tweezijdigheid en partnership biedt perspectief.

Het pensioenfondsbestuur is op deze wijze in staat om de strategie en visie van het fonds te realiseren.

Op het gebied van de toekomstige ontwikkelingen in pensioenland heeft het VO zorgen bij de onderhandelingspositie van het fondsbestuur. Formeel zal dit niet eenvoudig te repareren zijn maar een goede relatie met cao onderhandelaars en werkgever kan moeilijkheden voorkomen.

Het VO is tevreden over zijn betrokkenheid bij en de inhoud van de wijzigingen in het beleggingsbeleid maar stelt vast dat de verschillende processtappen in het plan veel tijd, aandacht en energie vergen.

Vooruitblik en aandachtspunten 2021.

Ook in 2021 zal de coronacrisis nog haar effecten doen gelden. In tegenstelling tot de situatie vorig jaar om deze tijd weten we wel veel meer over het verloop ervan en kunnen de gevolgen beter worden ingeschat.

Het VO zal in 2021 intensiever en actuelere overleggen met het bestuur via de kwartaal gesprekken. Het VO verwacht daarvan een positieve invloed op de formele afstemming in de reguliere vergaderingen. Het VO heeft er vertrouwen in dat het een positieve bijdrage en toegevoegde waarde kan leveren aan de besluitvorming in het fonds.

Inhoudelijk lopen de belangrijkste onderwerpen uit dit verslag ook in 2021 door. Voor de weg naar het nieuwe pensioenstelsel zal van belang zijn dat de juiste stappen op het juiste moment worden gezet. Daarbij is van belang dat ook de wetgever zaken oplevert en in hoeverre het voornemen bij Rabobank doorzet om al zo snel als kan naar dat nieuwe stelsel te willen migreren. Het VO zal deze ontwikkeling op korte afstand volgen en zich op de mogelijke scenario's voorbereiden.

Het VO zal de aanscherping van het beleggingsbeleid verder met belangstelling volgen en daar waar nodig gevraagd en ongevraagd zijn mening geven. Mogelijk dat de resultaten daarvan ook al in positieve zin zullen bijdragen aan de financiële positie van het fonds en zicht zullen bieden op indexatie van de aanspraken en rechten.